

FAS-lógin helst neyðug

Sjálvt um hetta er ein eitt sindur ótraditionellur máti at loysa trupulleikarnar uppá, so er nýggja FAS-lógin ein av teimum lógum, ið vit verða noyddir at gjøgnumføra, sjálvt um tað kanska býðir okkum ímóti skrivar Thomas Arabo í "Sjónarmið" í dag.

SJÓNARMIÐ

Thomas Arabo, landsstýrismaður: -Vit eru noyddir at gjøgnumføra FAS-lógina, tí verða trýstir av okkara umgævisum til hetta

Eitthvert samfelag og einhver organisation livir í samstarvi við eitt ella annað umhvørvi. Broytingar í hesum umhvørvi hava so ávirkan aftur á bæði samfelag og organisatiónir.

Soleiðis sum út sær í dag, eru nógvar fløkjur á europeiska meginlandinum. Europa hevur ongantíð verið so óróligt síðan annan verðaldarbardaga, og tað er næstan ikki dagur, har ikki okkurt mark verður flutt ella verður burtur á landakortinum.

Her fer eisini ein annar bardagi fram. Tað er ein búskaparligur bardagi. Hesin bardagi hevur í nøkur ár verið ímillum USA og Japan, og millum triðja heimin og idnaðarlondini. Nú er so vígvøllurin fluttur hendavegin, og hetta gevur so ávirkan á okkara pinkulitla samfelag. Brotini av hesum kríggi ganga nú so tætt, at tey koma inn um tingsins gátt, og vit siggja fleiri og fleiri lógir, sum vit mugu samtykkja undir beinleiðis ella óbeinleiðis trýsti frá útheiminum.

Dømir um hetta eru EEC-sáttmálin, nýggj príslóg og nýggj tollskipan við umheimin og nú Føroya altjóða skráseting FAS. Lógir av hesum slag stilla nýggj krøv til tann politiska myndugleikan og hetta høgtærað ting, soleiðis at viðgerðin av slíkum lógum má hava ein størri sjónarring enn tær vánaligu lóginar, sum vit hava til viðgerðar.

Tað kann vera eitt sindur harmiligt at siggja, at tann lógin, sum nú verður kallað

GATT tolllóg, tá hon var til 1. viðgerð, og allarhelst nú hon er til viðgerðar í skattanevndini, verður viðgerð sum ein vanlig inntekulóg. Tosað verður um at vit skulu hava so og so nógvr prosent upp á eina finerplátu ella upp á eitt tablethylki, ella 0 prosent upp á okkurt annað. Hetta er synd, tí nettup tann lógin er eitt amboð í einum handilspolitikki, ið hetta landið skal reka framyvir, og átti at verið viðgerð sum eitt handilspolitiskt mál og ikki eitt vanligt tollmál.

Vónandi er tað onkur, sum skrivur sær hetta aftan fyri oyrað, so tá nú lógin kemur til 2. viðgerð verður mett sum eitt handilspolitiskt amboð, ið vit skulu nýta framyvir.

Henda lóg, sum nú er lögð fram í tingið og er til 1. viðgerðar, sokallaða FAS lógin, er ein líknandi lóg.

Fyri nøkrum árum síðani vildu vit sagt, at hetta her er ein rein studningslóg til føroysku farmavinnuna.

Út frá einum trongum sjónarmiði, so er hetta rætt. Hetta er ein studningslóg, sum kemur at kosta tí almenna, kommunum og landskassa umleið 20 mió. kr. roknað í skattainntekum í hesum árinum.

Spurningurin kann so vera: Hvi innføra vit hesa lógina? Hvat fær samfelagið burturúr, og hvi verður hon annars framlögð?

Orsøkin til at henda lóg nú verður framlögð er í fyrstu atløg at økja kappingarfærið hjá okkara ferðamanna: og

farmaskipum, sum sigla uttanlands. Í nógvr ár hava skip, sum sigla í langfart, verið undir harðari kapping frá londum, ið hava sokallað hentleikaflagg. Fleiri av hesum londum eru kend fyri at seta fá krøv til teirra skip viðvíkjandi trygd, manning osfr. og kunnu hesi soleiðis verða rikin biligari. Europearar hava álíkavæl verið kappingarførir, tí teir hava sum regul havt ein effektivari flota, men sum tíðin er liðin er kappingarfyrirmunurin hjá europearum vorðin minni og minni.

Út frá hesum hava fleiri lond rundan um okkum innført skipanir, sum eru álíkar hentleikaflaggunum, men tó við altjóða trygdarkrøvum. Hesi skip, sum hava fingið betri fortreytir, hava nú í eina tíð siglt upp á Føroyar og givið okkara flota kapping. Eg kann nevna, at Winston Churchill sigldi síðsta summer undir DIS-skipanini, og stórus partur av tí íslenska farmaflotanum, sum liggur her við molan, siglur undir hentleikaflaggi.

Nú skjøta vit so upp eina líknandi skipan, soleiðis at reiðarið fær 28% av skattainntekuni sum skattafturbering. Roknað er út, at nakað kemur at liggja ímillum — í hvussu so er eini 4% — sum so landskassin hevur eftir, og í einstøkum fornum kemur landskassin at behalda nakað meira. Her er hugsað serliga um teir útlendingar, sum verða skattaðir við 42% av inntekuni, og sum arbeiða minni enn hálvt ár

í Føroyum. Har verður inntøkan hjá landi og kommunum umleið 14%.

Eftirsum reiðarafelagið sigur, so vil hetta økja um kappingarfærið hjá vinnuni, og eftirsum tað ljóðar, so kemur farmaflotavinnan hjá okkum at fáa eina upplómingartið.

Hesum trúgvi eg nú lítið, tí tey farmaskipafelögin, sum sigla á Føroyarutuni í dag, hava klárað seg ógvuliga illa. Tey hava rikið ein ógvuliga konservatívan politikk, og tey hava roynt tey seinastu 20 árin at bremsa øllum nýggjum hugtøkum inn- og út- og vinnu. Eg kann nevna tann fantastiska hetzin, ið varð førður ímóti uttanlandssiglingini hjá »Smyrli« í 1980, og var tað ikki bara av treiskni frá ávisum persónum, sum vóru knýttir til »Smyrli«, so var »Norðna« ongantíð komin og Smyril Line ongantíð stovnst, men hetta hepnadist væl, og tað kom væl undan.

Eitt annað tiltak, sum bleiv oyðiligt í byrjanini, sum átti at havt livilíkindi, var tiltakið við »Liðartindin«, sum Landshandilin átti. Tað bleiv eisini steðgað av konservatíva afturhaldskreftum í hesum landinum, sjálvt um tað nokk var eitt tað mest framskygda hugtakið, sum vit hava sæð leingi.

Men lat okkum ikki fara ov langt aftur í fortíðina, men royna at lita frameftir og hyggja upp á tað positiva, sum kann koma burtur úr hesi lógin. Kappingarfærið hjá »Norðna« verður sum nevnt betrað, og tað er sær sjálvum positivt, og

um menn innan farmaskipavinnuna nú taka sær um reiggj, so kundi tað møguleiga hent, at okkurt skip bleiv bygt á føroyskum skipasmíðjum, og tað er sjálvandi min vón, at so verður.

Tað stóra, sum eg siggi í hesum, er tó at vit kunnu fáa nøkur skip frá útlandinum, sum blivu skrásett undir føroyskum flaggi. Hesi skip fáa sum treyt sambært hesi lóg, at gjalda skatt í Føroyum. Tey skulu stovnsa felag — partafelag — og tað er mitt ynski, at henda lógin gav stoytin til, at vit hækkaðu minstamarkið fyri einum partafelag frá 10.000 kr. upp í einar 300.000 til 500.000 kr. So høvdu vit fingið tann kapitalin til landið.

Haraftrat kunnu vit sambært hesi lógini ávirka soleiðis, at okkara ungdomur fær arbeiðspláss, soleiðis at teir fáa fraktsiglingstíð. Tað er nakað, sum manglar, og so annars at okkara sjófolk fær arbeiðspláss undir føroyskum flaggi. Eg rokni eisini við og vóni, at tá útlandsk feleg koma at arbeiða ígjøgnum Føroyar við sínum kapitali, vil tað geva ein kapitaltílførsil til samfelagið, og vóni eisini, at tá teir siggja okkara rentuskattaskipan, so vilja teir lata nøkur oyru standa her í Føroyum, og vil hetta alt samalt betra um umstøðurnar í samfelagnum. Ávíst skattagjald verður latið, og um eitt rimiligt tal av skipum kemur inn, so trúgvi eg, at tað eygablikkliga tapíð, vit fáa

upp á eini 20 mió., væl kann vigast uppaftur, soleiðis at vit, um tað nú hepnast væl, fáa eina nettointøku av hesi lógini.

Í lötuni hava vit eisini umleið 300 mans siglandi undir DIS-flaggi, og hesin partur letur so ongan skatt til samfelagið. Henda nýggja lógin kann geva okkum ein møguleika fyri at koma á tal við donsku stjórna, og so kunnu vit siggja, um vit ikki kundu fingið okkurt oyra burtur úr hesum parti av sjófolki, ið siglir undir donsku skipanini.

Hetta er so ein lóg, sum eg rokni við skal í rættar- ella idnaðarnevndina, og vóni eg hon fær goða viðgerð. Haraftrat vóni eg eisini, at vit geri nakað, sum verður landi og fólki at gagni, sjálvt um hetta er ein eitt sindur ótraditionellur máti at loysa trupulleikarnar uppá, so er tað sum eg nevndi í byrjanini ein av teimum lógum, ið vit verða noyddir at gjøgnumføra, sjálvt um tað kanska býður okkum ímóti. Vit eru noyddir at gjøgnumføra hana, tí vit verða trýstir av okkara umgævisum til hetta, og er nú bara eftir at royna at fáa nakað burtur úr hesum, fólki og landi at gagni.